Scrìti Vèneti

CONTI IN LENGOA VENETA

Raffaele Serafini

Edisiòn ŁENGOA VENETA

Raffaele Serafini

Scrìti Vèneti

CONTI IN LENGOA VENETA

Edisiòn ŁENGOA VENETA

No a ghe xè copyrights e tute łe parte de sta publicasiòn łe pol èsar copià o invià co tuti i mexi, ełetroneghi o mecaneghi, anca fotocopie, rejistrasiòn, e anca ła pol èsar imagazinà sensa permeso scrito de l'autor o dea caxa editora.

All rights are not reserved. All parts of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, withouth prior permission in writing from the publisher.

stanpà inte la Venetia

1° Edisiòn dexenbre 2015

A ghe dèdego sto libro a chi ca el ga capio ca el el Veneto el xè Lengoa e ca a ghemo da ver el corajo de parlarlo e scrivarlo ogni dì.

NOTE DE SCRITURA

Łe regołe grafeghe, łe xè fasiłi e imedià, el ségno “C” a se lèxe [K] frente a o/a/u par exenpio : “a**cu**a“, “an**ca**”. Frente a e/i par exenpio se lèxe invése fà : “**ci**ào”, “**cé**xa”. La “CH“ tipega se lèxe fa in taliàn, par exenpio : “s**ch**ei”, “**Ch**éco”. Serte olte la “CH” la se scrìve ànca co “K” : “s**k**èi”, “**K**éko”

A “S” a vién doparà fà na sorda, par exenpio : “Go ma**s**a mistieri pa a te**s**ta”.

A “X” a xè doparà fà na sonora, par exenpio : “ca**x**a” o “**x**é”.

A “Z” a ga isteso vaeor fonetego de a “X”, par exenpio : “ca**z**a”, “A **x**è fasie tà**x**er”, el se podarìa scrivar anca : “ A **z**è fasie tà**z**er”.

La “J” la sostituise la scritùra gi/ge, par exènpio : “pro**jè**to”, “**Jijé**to”; la “J” la se pol lèxar fa la “J” de “**J**ohn” in inglexe o ànca fa in “**ye**s” inglexe.

A “Ł” tajà a raprexenta do varianti foneteghe, parchè ghe xè parti de el Veneto ca dixe : “**A** gaina magna **e** erbe” e altri invese dixè “**La** gaina la magna **le** erbe”. Cusita, pa respetar e do varianti serte volte xè scrivesto : “**Ł**a gaina la magna **ł**e erbe”. Mi, bona parte de le òlte dopàro la “L” normàl, asàndoghe el letòr l’opsion de lèxarla o mànco. E dòpie in Veneto no łe ghe xè.

No go vołesto èsar pedante fà on acadèmego, vanti tuto parchè go senpre vardà co sospeto chi ca el ghe insegna st'altri parlar puito, e pò parchè na lengoa ła ga da èsar descrivesta fa ła vien parlà e inte el modo pi fasie par tuti. Penso ca in stì oltimi sento ani, chi ca el ga festo pì mal a ła nostra lengoa, a xè stà a nostra prexunsiòn masa granda. El me parèr el xè de scrìvar, parlar e pensar in Veneto, no vargognarse, e mołargheła de scrìvar sol ca poexie e memorie de sti ani. In Veneto podimo parlar de matemadega, de fiłoxofia, de storia, atuaità e de połitega... El letòr el podarà vèdar ca el testo el xè stà trà xò doparando dea nostra Lengoa varietà nove, vecie, e de parte difarenti de el Veneto, parchè a richesa de na lengoa a xè propio inte a so diversità; in sto modo a grafìa a xè sta doparà co libartà pròpio pa rèndar sta diversità. In sti oltimi àni, partìr da on sciàpo de xente, gà scuminsià la rivinsita e la riapropriasiòn de la nostra Lengoa, storia e coltùra. A semo drìo riapropiarse de la nostra identità e dignità de Pòpolo, ca a xè pi inportante ca fàr schèi.. I schèi va e vién, ma l'identità na olta perdesta a xé finìa.

INTRODUSION

So sto libreto ghe xé na serie de conti in bona parte de fantaxìa, altri veri fa “La storia de Efer” o chelo so la festa de la “Vittoria”. Altri conti li xè descritivi fa chelo so le “Paveje”. Ve àsaràve a la letùra, bon divertimento.
saluti

CONTI IN LENGOA VENETA

LA PÒRTEXELA

A xè pasà 3 miliòni de mejari de àni del lunàrio ebràego, l'omanetà no la ghe xè da na fràca de tènpo, ramàj ghe xè sòlo cyborgs. Tùti ga xà bandonà la galàsia e el cyborg pì avansà, fùria ndàr vànti el xè rivà a la fìn de l'onivèrso. In aparensa a no ghe xè pì gninte, ma a on fià de àni lùse el vède na luméta, ciàpa sù e inte on milèxemo de segòno el rìva frènte, mìa na stéla, ma na luméta de chéle nostràne: on canfìn. Sto canfìn, el xè sòra na porta in lègno bastànsa grèxa. No la xè inciavà. El cyborg la vèrxe pian pianéto e éntra, el càta, on vecièto vestìo de ciàro co na bàrba longa e i cavèli ciàri, el xè sèntà drìo na tòla de nogara de chele de sti àni col gòto de ken nero mèxo inpienà, na sopresa mexa tajà e on ciopòn de

pan.
El cyborg, a lo vàrda inbatunìo, e no el sa còsa pensàr.
El vecièto a lo vàrda e ghe fa :
-Ciò mòna, sàra a pòrta ca te fè corènte, a xèra òra, a xé trì miliardi de àni ca te spetàva.

CONQUISTÀR LA LIBARTÀ A XE FA CONSTRUÌR ON GRAN MOXAEGO

Conquistàr la libartà a xè fà construìr on gràn moxàico Ogni sforso piceneto o gràndo el gà el so valor. Gninte a xé inutile. La conquista de la libartà la xè fà la construsiòn de on gràn moxaego festo de om mucio de tocateli grandi e piceniti. On tocatelo sol, a pàr ca no el gàbie valor, ma pian pianeto, drìo ca se conpòn, a se capìse el gràn valor ca a gà ogni tocatèlo. Chel ca a resta a la fìn, a xé la libartà ca la xè apunto la soma conposta de tuti sti sforsi in aparensa sensa senso.

VECIO SGATAROXO

Fra gàli ca sìga e canpàne ca le spàca sù i tòtani, no so pi bòn dormìr, a fa ncòra scùro ma a so stràco stàr in lèto mèjo ca me lève sù. Ostia, a go sènpre la gòla sarà e me tòca sgataràr e spuaciàr fòra el sgàtaro da la bòca. A go fìn la salvieta pa supiarme el nàxo sènpre mòja. La deventa na fadìga metarse su le bràghe e no parlemo ligàrse e scàrpe. Co se se lèva su dal lèto a te vien fòra tùti i dulùri : la siatega, mal la schena, mal i òsi, el còre dèbole, stornimìnti, la xé tùta na

magàgna....Dal dotòr a me go ànca stracà ndarghe, l'oltema òlta, sto pòrco diòna el me fà : "Lù el ga on gran màl, sàlo còsa? Lù el xè vècio!".
Spùso da vècio, camino da vècio, magno fin le sùpe e menestrine col pàn dùro la sèra. E pò, la figa, chela no la se òlta gnanca pì. Ste rojéte de toxatèle mèxe nùde co la mìnicòtola e le téte fòra, le te vàrda co stòmego e le sorìde dàndote del lèi e de l'ansiàn. Dio pòrco, ma la còa la me tìra ncòra fa sti àni, ma lòre no lo sa, le crède ca sémo tùti mèxe sèghe. Si a xè vèro ca no fèmo pì i sento mètri in 11 segòni, ma la còa a on mùcio de nàltri, la ghe tìra ncòra e si no, basta la pastica ca no te lo xbasi gnanca co l'acoa jasà!
A xè vèro parò, a ne spusà el fià. El stòmego el xè tùto on bulegaminto e fra scorèse e suòr, spusèmo da vècio, eh sì, conpàgno de on càn co el deventa vècio. E lòra xò co parfùmi de tùte le sòrta, e incolorìrse i cavèli e le sèje, e fàr jinàstega. Jinàstega sì, chela me dìxe sènpre de fàrla el dotòr, ma me stràco e lòra go bandonà la ciclette e sèvito co la me vècia pasiòn : magnàr e tiràr stròpa. A me ga restà altro ca chélo, magnar e inciucàrme. El bacalà co la polenta, soprèse, pastìsi e xò col torcolà e el rabòxo. In fìga el dotòr, sa no se pol morìr in batàlia, mèjo morìr de colesteròl. A vojo mìa fàr la fìne de morìr vècio rento na càxa de cùra, o rènto na còrsìa de malà terminàl col càncaro al pàncreàs. Vìva el colesteròlo!
I nevudìti ca li spàca i maròni e te méte in dixordene la càxa, to fiole ca sèvita dimandarte schèi, e to fiuli

ca te dà pensièri, e pèxo to mojer, sta ròspa, ca la mòre senpre dòpo de ti, la sèvita fàrte oservasiòn e la te dìxe ca a no par bon e ca no xe creànsa e vànti cusì xmaronàr tùto el dì.
De bon oltre sbevasàr e magnàr a me resta el càn. Lù el me vàrda co i so òci bòni e el se sènta ai me pìe bon sensa dìr gnìnte. A xè propio vèro ca vìvar inte na comunità de sordomùti a no sarìa na brùta ròba.
Speta, speta, a xè rivà el postìn, no inporta còsa ca el porta, ma sòlo sentìr el sòn de de la motorèta me imàjino ca el me pòrta la pensiòn. E invese el pi de le òlte el me porta le bolete e lòra xò siràche. Sènpre schei co sta Itàlia de merda : e la luse, e la pòrca Rai, el gàs e l'àcoa, e le scoàse, basta putàna madòna, basta farne pagàr, ghe ne ghemo i amoli inpienà. Ma co me rìva la pensiòn, òstia, còro a le poste fàr la còa co altri desparà fa mì, e dopo na òra incoà spetàr fa on martùfo, l'inpiegà el me fa : "ciò vàrde ca la dàta la xé fra na stimàna, no la go mìa la so pensiòn ancò!". E xò porchi on drìo st'altro. la ràbia me la fàso pasàr rento in ostarìa a ndo se inbriaghemo a crèdito, tàtnto la pensiòn la xè na sertésa. Ma co le machinete da xugàr al pòker, co chele no se pòl mìa fàr crèdito, se ga da spetar la pensiòn. Dèso cheli ca no me bevo, me li magno so ste machinete parché i màs-ci dèi caràmba i proibìse de xugàr foràso e la mòra, e scoa no ghe xè gùsto; justo justo tresèteraverso. Sa fùse pa la Itàlia a ne tocarìa xugàr tùti camixèta e la vècia.
A propoxito de vecia, la sèra a speto ca me mojèr la

vàga in lèto, a no sopòrto chei filmìti nasional popolàr a ndo el solito pulitàn el xè l'eròe, galànte co le tòxe ma sèso gnanca pa idèa, e no, mi me piàxè la fìga, mi a me piàxe védarla e lòra xò canviàr canàl vardàr fìlm spòrchi. Sti àni da xòvine almanco ghe xèra le ròje sòto càxa ma dòpo i le ga proibìe e ne ga tocà sararse su in càxa vardàr film sporchi. Che bèla la xoventù, ca bèi sti àni, a se gusàva anca co gnìnte, bastàva pagarghe na spùma e te le taconàvi drìo na sièxa. Me fiòli, pòri càn, ghe tòca portarle al ristoràntе, cronpàr i goldòni, pagàr l'albergo e tùto pa ciavàr, e magari le ghe conta a fine serata ca le ga el marchexe e i la ghe va xbuxa. A i me tìnpi ghe xboràvimo gràtis in mòdo naturàl sensa fàrse pugnéte.
Co xè tàrdi a vòo in lèto e sòlo lìve me pàsa i dolùri ma no pensièri, a xé normàl, ògni nòte la pol èsar l'òltema.

LA DANSA DE LE XANXARE TIGRE

Tùti a pàrla de ste xanxàre, tùti a li conòse el morsegòn e se gràta, ma la verità la xè ca gnisòn a se gà mai degnà de perdar tenpo vardàr fa le vìve. Ghemo pardesto la capasità de oservàr el mòndo. I siensiati ca pòpola le oniversità de la Venesia (tuti racomandà!) li sesiòna le xanxare tigre i le stùdia da mòrte ma gnisòn stùdia el conportamento. I etòloji li xè na rarità, sarìa da mòne pagàr on ca el serca de capir costumanse e asiòn dei insèti, mejo spèndar

schei pa fàrghe inparàr Manzoni, Foscolo, Pascoli e risorjimento.
Vardèle in mèxo na boscàja o so on jardìn, vardèle fa le bàla co le càta dei àlbari. Sti insèti li adòra catarse in grùmo a serte condisiòn. Fra do piànte, a la bàxe, a na altesa fra 20 e 60 cm le tàca balàr. Dexéne e dexéne de xanxàre. Le se mòve corendose drìo on co st'altra. Podì vedarghene ànca on sentenàro tùte insième ca le bàla su e xò a dreta e sànca, xixagàndo sensa paràrse. Le sèrca de ciapàrse. Xè i màsci madùri ca li ghe còre drìo le tòxe pa insemenàrle. Par còsa sto bàlo, sta òrja coletìva? Sa ghe pensémo puìto la funsiòn de sti movimìnti la xè na fòrma de selesiòn naturàl. Chi ca còre mejo, chi ca se mòve mejo, chi ca fà movimìnti pi xixagà e el ga pi posibilità de ciapàr na fémena e ciavàrla, transmetendoghe ai bòce ca nasarà la caraterìstega de èsar dei bòni coridòri e agresìvi. Echela la funsiòn de sti rancontri. Notè puìto ca ste xanxàre a ghe piàxe catàrse in sti spàsi creà da almanco do pilàstri, colòne, fusti de àlbari e ndo ca ghe pàsa la lùse, o mèjo i ràji del sòl. Se tràta de na lùse filtrà da la vejetasiòn tìpega de la jùngla ca el sarìa el so anbiente naturàl. Serchèle fra le 16.30 e 19.00 e ve inacorxarè de sto fanòmeno. I vantàji de capìr a ndo le se rancòntra e a ca òra, i xe gràn ùtili. Metì na petaròla propio in mèxo a ste colòne a ndo lòre le bàla, metìla stacà da tèra 10-20 cm. Farè straje de sti insèti, conpàgno de le mòsche so na stàla.
L'etolojìa la sèrve fàrne cognosar i nòstri nemìghi. A xé isteso discòrso coi italiani rasìsti, coi so teoloji de

rejìme, coi so fanateghi discriminatori de etnie. Oservèmoli, serchemo de cognòsarli e dòpo pensemo i ponti dèboli e elaboremo dele stratejìe pa neutralixàrli. Tòrse la libartà, far sta revolusiòn verso la Indepandensa a xè na goèra. Le xanxàre tajàne le vìve dela nòstra sàngoe e gràtis li ne dà altro ca pàche so le spàle. Ogni goera la se gà da conbàtar co le àrme mejo del momento e lògo stòrego. Co le xanxàre doparemo la petaròla, coi italiàni basta sercàr la verità stòrega, la verità economega, la verità lengoistega, la verità ca sèmo na colònia e on Pòpolo colonixà da 150 àni. Co ghemo capìo ste ròbe, no ne rèsta ca spiegàrghele e urtàr, urtàr, urtàr.

FIORI E PAVEJE (butterflies), MARONI E BAI

Co vien xò le fòje a me piàxe ndàr pa i boschi gratàr maròni. Ghe ne tìro sù na fràca e li conservo al sùto in càneva, ma co a xe òra de magnarli, a me inacorxo ca li gà el bào. Fa xèlo posìbile ca a ghe sìpia el bào rento sa a no ghe xè gnisòn bùxo de entràda?

A xè cusì ca a go desidesto studiàr el fenòmano e capìr.

A primavera, co i maronàri a li fà la fiòra, a ghe xé dele paveje ca le và fàr i òvi rento, e cusì par “càxo” le transporta el pòline e a ghe càpita de fecondàr i fiùri ca li se sàra suìto, no parmetendoghe gnisòn altro de entrar sol fiòr. Pòso dìrve ca da l’oservasiòn de le stracaganase e dei maròni co i bài, a me go inacòrto ca na paveja la fà on nòmaro limità de òvi so ogni fior, el

*nòmaro el vària fra 1 a on màsimo de 4 òvi. Ma ve pòso dìr ca 3 o 4 a xè bastansa ràro. In jènare a xè on sòlo.
Sti uvìti, a li resta bòni tuta l'istà e li vìve pasivamente rento el maron ca el ghe crèse par atòrno. Sa a vardè puìto la strutùra de on maròn o de na castagna, a ve inacorxì ca ghe xè tùta na sèrie de crepe (fa i lobi del sarvèlo). Par còsa la natùra gala privilejà na fòrma cusì? Par còsa ghe xèli dei spasì vodì, dele crèpe, dele insenadùre? Xèlo on mòdo de parmetarghe el bào de soravìvar rento de lù?
I bài a li tàca magnàr el maròn sol co el xè festo (maùro) e in partigolàr co el maròn el và fòra dal rìso. Co probabilità a xè l'ària sèca ca la atìva la vitalità del bào. A pròa de sta ròba, a me go inacòrto ca sa i maròni a li resta rento el rìso sòto tèra, i bài li se atìva gràn tardi e a finìse ca el maròn o la castagna no li prexenta bùxi fin ànca nadàl (ma no vol dìr ca no ghe sìpia el bào rènto).
El bào el màgna gràn in prèsa e sol ca na pàrte del maròn, e pò finìo magnàr el còre fòra asàndo el famòxo bùxo. El bào el dormirà ai pìe del maronàro sòto fòrma de cònte, fòra dal maròn, tùto l'inverno pa vegner fòra transformà in paveja propio sol momento ca i maronàri li fà la fiòra.
Echelo el prosèso. Calchedòn de valtri el podarìa dìrme : "Ma sa le paveje le deventa màsa, a le farà fòra tuti i maroni o le stracaganase e cusì no nasarà pì piànte parchè li rovìna le semense (maròn e castagna).

La risposta la dà la natùra. Sa verxì on rìso a vedì ca ghe xè rento 3 marùni, on el xè sentràl e do a li xè in fiànco. Chelo sentràl, e serte ràre òlte anca cheli in fiànco, a li gà on divixòrio l'interno ca el fà ca rento el steso maròn, a ghe sìpia do maruni separà da na pelìgola de selulòxa ca ve càpita de magnàr serte olte co magnè el maròn sentràl e la se ve peta senpre fra i dìnti. In sto mòdo el bào el danejarà senpre e sòl na semensa; st'altra invese la podarà deventàr na piànta
Pa mejàri de àni sti bài e ste paveje le gà vivesto inte na sorta de sinbioxi co le piante de maronàre e castagnare, fàndo na vera e propia cooperasiòn a ndò on juta st'altro sopravìvar.

*a go el sospeto ca el bào el sìpia el vardiàn de el maròn, e durante la crèsìta el còpa tuti chei insèti ca li podarìa danejàr el maròn, go el sospeto ca diritùra el màgne i so stìsi fradèli nel càxo la paveja la fàsa pì de òn òvo sol fiòr, opùr ghe sìpia òvi de altre paveje.

CHI CA A NO CAPISE, A NO EL PARLA VENETO
Vardè xente sto tòco de carta no el xè spùma e gnànca on sciòpo. Xè bón lèxarlo tuti : vèci e xóveni, tùxi e tóxe, putèi e putèłe e ànca i fantołeti. Có gavì on fià de ténpo, anca se a si drìo magnàr, vànti de tràrve xò dormìr, fóra ca có sì stràchi, ciapèło inte le màn e par piaxèr, no stè vèr prèsa de tràrlo inte łe scoàse.
Dèghe on òcio o podì métarvelo inte le scarsèle rènte el takuìn a ndò ca a tignì i skèi. Chi ca a xè bon catàr a

vója de doparàr el so sarvèło, el se inacorxarà ca a Léngoa Veneta no a xè conpàgna de l'Italiàn, ma cofà n'altra léngoa.
Sevitè frakàr, urtàr, smisiàr łe buxìe, dixìlo in tute le forme o se volì, copève, strucheve, vardé a sanca o a drita, rento e butighe, in cexa, soto e bronse infogà o łe prìe de łe nostre sime, ma gnisòn el podarà sigàr ca el Veneto no el sìpia na Lengoa.
Parché tì, ca a te te ghè tolto sù sto tocateło ca ghin dixe na sporta e na fraca sóra łe nostre antìghe raìxe Vènete, ła nostra storia desmentegà e pestà sù da insegnanti e połiteghi ignoranti, propio tì ca te te vargogni de parlàr Veneto, te ghè intivà el mesajo ca a ghevimo inamente farte rivàr.
Sìpi fiero e orgojoxo de èsar Veneto.
Ciao

A GO FESTO ON SÒGNO
A xèro on òmo contento e otimista. Dopo na vìta de laoro, a me pareciavo ndàr in pensiòn, e ca me dàva on mùcio de sicurese a xèra anca i sparagni de na vìta ca me ghevo metesto in parte. Fin ca ghe xèra le lìre, a tignìvo tuti i me schèi in marchi todischi e dòlari, ma dòpo, co l'Euro, a me go sentù pi seguro e gò metesto tuti i schèi ente'l conto corente.
On dì a la tele e so i jornali li tàca dìr ca l'èuro el gà roinà la nostra economìa e ca a sarìa na bona ròba ritornàr a la Lìra, e ca cusìta a se pol fàr export..... Mì a no capìa na tega de sti discursi, ma a me sentivo

sicuro parchè a ghevo i me schèi in Euro. On dì, a me càto co on amigo in piàsa e el me conta ca in banca i gà tardegà pagàr la xente ca la ndava tiràr sù schei. Ma i gà dito ca ghe xè stà on ritardo co i portavalor.
A me ricordo fa a fùse dèso, ca ghe xèra na gran còa frente la bànca, e tùti ca a dixéa ca no xèra rivà el portavalor co i schei, i parlàa de na rapìna, de on goasto, ghe ne sònti mi, de on mancaminto.
Pa strada a càto me fiòlo ca el me dìxe ca so Internet li pàrla de Banca ròta italiana e ca no li me darà, no solo i intaresi, ma gnanca i schèi indrìo. Mi no ghe dò inportansa, parchè me fiòlo, anca sa no el xé catìvo, el va so i sìti dei difamatòri,, e live el se inpiena el cào de monade. Me soprende parò ca in man el gà na spòrta inpienà de bonbolete spray, de chele ca i difamatòri de la italia li dopàra pa scrìvar so le mùre; ghe dimando cosa ghe servele, el me risponde ca i fa i murales frente el comùn e xé tuto legàl. Sparemo puìto.
In concluxiòn, ciapemo sù e ndemo tùti in ostarìa vardàr la Tv, inpisèmo la tele e scoltemo el telejornàl.
Ogni tànto, òn el tìra na siràca, e ghe dixemo de star sìto. I dìxe ca no a xè da preocuparse, ca la situasion la xe sòto contròlo. I fà parlàr fin el presidente de a republega taliana. El dìxe ca “l’indegridà” de el stàto e de le istitusiòn i xè la ròba pì inportante e ca se ga da stàr trancoìli. Mi a sèvito no capìr. No capìso ca òstia ghe sentrelo co i me schei tuto sto discòrso. Canviemo canàl ma sevitemo petar rento el sòlito

discorso de sto veciòto a reti onefegà, fin ca a catemo so na rète privà on ca el dìxe ca dapartùto a nord-est no li gà pagà i intaresi so i bot de stàto. Co i amìghi, bevìmo on gòto, femo coatro ciàcole e co on panin de sopresa in bòca spetemo ca le banche le riverxa dòpo magnà.
Me mojèr la pol spetàr, invese i schèi no spèta, e pò co i me amìghi xughemo le càrte, parlemo de gnòca e no se savariemo dei problemi. Mi a go senpre vivesto "fiduciòxo" ca chi ca a ne comanda a li sìpia bòna xénte.
A le 14.45, semo ncòra tùti incoà frente el sportelo de la banca. El diretòr el vien fòra, co galanterie el ne invìta tùti rento on stansòn e co gran bele maniere el ne dìxe ca a gavarèmo da spetàr coalche dì parchè la situasiòn la xè "difìsile", ma de ver "fiducia". On me àmigo, de cheli rabiuxìti, el tìra coatro pòrchi cusì frente el diretòr e el tàca sigàr erexìe contro la Italia. Ndemo tùti càxa. Me fiòlo el ghe àsa dìto so màma ca semo deventà poarèti e ca li ne gà ciavà, col vien càxa (tuto ònto de colòr) ghe dìgo ca a xè peligoloxo dìr ste ròbe parchè i carabinieri li mete in prexòn e denunsa tuti chi ca a parla mal de la Italia. El me risponde mal e el me dìxe ca a so on rincojonìo.
A la sèra so la tilivixiòn i sèvita parlàr màl de l'euro e anca li intervista la xente ca dixe la stesa roba e pò parla dei gràn siensià de l'economìa de la Sapiensa e Bocconi ca anca luri li dixeva ca no ghemo de bexogno de l'euro e ca sarìa na bona roba ndar de

volta a la Lira. A la matina preocupà so ndà in banca pa dimandarghe i me schèi (mejo in caseta de sicuresa no se sà mài), ghe xèra na còa infìa, tuti che spetava fìn fora la porta de la banca. Sento calchedòn che sbèca ma li xè na minoransa, naltri Veneti a sèmo bòna xente ca la sa spetàr sensa inrabiarse. Al sportelo, i inpiegà a li dìxe ca li ghe gà dito de dìr ca se xé drio spetàr el portavalor ca da Roma el porte i euri. Spetemo, e drìo ca spetemo, rìva anca xente ca mète xò i schèi, ma la banca invese dargheli a chi ca vol prelevàr a se li tien e li porta dal diretòr. Vedemo on moviminto jeneràl de xente ente l'ofìso del diretor, rento e fora: el maresialo, el sindaco, el capo de la polisia, el notaro, l'avocà, e tuti li vien fora co sporte inpienà de no so còsa. Naltri del popolo, a sevitemo spetàr, fìn ca a on serto ponto i ne dìxe ca xè l'oràrio de saràr. Xè vèro. Ndemo tuti càxa e inpisemo la téle. A la tilivixiòn li ne dìxe ca và tuto puito e ca in serte banche ghe xè stà dei ritardi. La colpa la xè de Bruxelles, e el solito tecnego el spiega dele robe stràne e finise con o soriso ca ne rinfranca. A le dò da novo fàr la còa fora da la banca fin le quatro ca i sàra. Intanto le boteghe no le verxe e par stràn ma anca i càmion no li se vede pì in volta scargàr pa le boteghe.

A la sera el presidente del consilio e anca chel de la republica de la Italia, el fà on discorso. I ghe dìxe tuti ca xè vignìsto el momento de la svolta ca el popolo taliàn el vol tornàr a la Lìra e da demàn tuti i nostri

schèi li vegnarà canvià in Lire e cusì podaremo fàr export. A la sera so la tele i prexentaduri i fà vèdar sti bràvi tòxi de la zeca de Roma ca i fà i straordinari pa stanpàr e nòve lìre da dàr a la matina a tute le banche.
La matina bonora tuti far la coa fòra da la banca. A me ricordo ca vanti entràr in banca a vardava el preso de i pùmi, a li vegnea 1 euro a kg. Speto cronparli, a ghevo prèsa de vèdar le nòve Lire! In banca a ghe dìgo de darme tuti i me schèi, e ghe dìgo: “mèjo càxa mìa ca in banca, no se sà mài”, e ghe fàso l’ocieto al casièr. Penseve 1 euro i me lo scanvia co 2000 nove lire. Conto puito i schèi, me li scondo puito e coro a cronpàr i pùmi. So el prìmo de tùti, ghe dìgo a la parona ca la me dàga na casèta de pòmi da 10 kg. La siora la me fa: “10 euri”. Mì a ciàpo e ghe dò 20 carte da mìle che xè on fiatìn de pì. La signora la me varda e la xganàsa. No a capiso mìa. La soride da novo e la me dìxe ca el canvio no el xè 1 euro = 2.000 franchi. La me spiega ca el canvio in banca el xè on canvio ca gà fisà el stàto taliàn, ma ca el canvio internasionàl el xè : 1 euro = 20.000.000 de Lire. E mì ghe dìgo, ma schersela? Coro càxa, verxo la tèle e i fà vèdar ca ghe xè la polisìa ca la bàte dei toxàti scalmanà ca tìra le boteje insendiarie e rabalta i casetuni de le scoase. I dìxe de stàr calmi ca no xè ocoresto gninte e ca dèso sarà pì fàsile fàr export anca pa naltri Veneti. Deso sarà pì fàsile tuto, i dìxe. A la sèra, no se vède pì i presidenti, i gà dà le dimisiòn e i ga scanpà co l'elicòtaro. Parla on nòvo ca el dìxe ca st'altri prisidinti i ne gà parà ramengo, ma ca dèso co la Lìra a scominsia na nova era de progreso pa el popolo

taliàn. Co me gò svejà a me go inacorto ca ghevo sognà, xè tuto a posto, chìve da naltri, ste ròbe no le pol vegnèr co i italiàni a sémo al sicùro.
A me par tùto cusì stràn, a xè sèra e a no so se inrabiarme, piànxar o ndàr in lèto, no capìso pì gninte, cusì ciapo sù le bonbolete e co me fiòlo voo fàr “muràles”.

LA STORIA DE EFER, NA STORIA VÈRA

1943 a sémo sol còrno de l'Afrega inte i teritòri de l'Inpèro Fasìsta. Le trùpe taliàne le xè al xbando totàl e i le ciàpa da tùti. Vèneti, Sìculi, Sàrdi, li vien parà al masàcro in nòme de la Itàlia, dei sàgri confìni, de la pàtrìa.
Ferìi, mòrti, el daxèrto el se inpiéna de cadàvari co i avoltòi ca vòla par atòrno.
In mèxo l'arsùra del daxèrto, on Vèneto nostràn de la provinsa de Vicensa, el se càta sòlo fra i mòrti co na gànba ferìa. El xè drìo spetàr la mòrte, no el pòl mòvarse, e el se dimànda par còsa xèlo ndà morìr inte on lògo cusì lontàn da la so tèra Vèneta e par ca ràsa de ideàl asùrdi se gàlo batìo? Gnisòn a savarà mài de la so agonìa, i testimòni tòrno de lù i xè tùti mòresti e i lo spèta. So màma, so popà, i fradèli, i amìghi, tùto a xè finìo. La so tèra, el vìn, le siarèxe, le bèle tòxe....tùti sògni inùtili. La mòrte la transfòrma tùto in vanità. Pian pianèto scumìnsia na agònìa de l'ànema e drìo, chela del còrpo, de on còrpo ca no pol movàrse.
Co ramàj ogni sparànsa la xè pardesta e la disparasiòn

règna soràna, on òmo de chele bànde (chelo ca i taliani ciamàva "selvaggi") el camìna in mèxo al daxèrto. A se tràta de on abitànte natìvo, de chéle popolasiòn ca la itàlia la gà gaxà, ca i caränba li ga fuxilà sensa pietà e torturà parché no li voléa èsar taliàni; a se tràta de on mòro.
El nòstro Vèneto, ghe pàr on sògno, ghe pàr la vìta. Sto mòro in sopèle, el se invisìna, a lo vàrda. Còsa fàr?
Sénsa dìr na paròla, el se cùcia, a lo jùta levàrse in pìe e a se lo càrga in gròpa, e camìna camìna sénsa dìr gnìnte pa 40 km fìn rivàr so on vilàjo a ndo el nòstro Vèneto el vegnarà curà e salvà. Vànti asarse, a sto mòro silensiòxo ghe vién dimandà el nòme : EFER.
De lù, a no se ga mài pi savèsto gnìnte, el xè sparìo fa on eròe rivà dal gnìnte, fa la foschia la matìna, fa la nève al sòl; par lù, pa Efer, a no ghe xè gnisòn monuménto, gnisòna medàja, gnisòn ricòrdo fòra ca el nòme ca ncòra ancò el fiòlo e el nevòdo de sto soldà Vèneto li gà.

LA “VITTORIA” LA DAVA VIA LA FIGA GRATIS!
Ma la savìo la vera orìjjene de “la festa della Vittoria”? Durante la prìma goera mondiàl, i militàri co li gheva voja de gusàr sensa farse le sèghe, li ciapàva e li ndàva so i bordèli inprovixà. Condisiòn ijeneghe imajineve valtri. Sti ani a me gà contà on vècio ca ste pòre tòxe le fava fin 100 e pàsa òmeni so na note. Ben, tuti sti soldà in bòna parte a li xèra a le

prìme arme in matèria de sèso e cusì vanti taconàr a li sercava scanviàr do paròle co ste toxàte. Se se scanviava el nome. Lo savìo ca a xèra costùme de le toxàte dìr on nòme a càxo, e pa incorajàr sti pòri càni ca ndàva farse copàr se ghe dixèa : “mi a me ciàmo Vitòria”. Xè cusì ca co la propaganda italiaàna la gà sercà de scondàr le vargogne de la prima goera mondiàl sol fronte Veneto, i rèdusi ca a se ricordàva sta stòria, li ga tacà dir co irònìa : “festa de la Vitòria ca la da vìa gratis” e cusì li dexmentegàva sta goera insulsa co on bel ricordo dei tinpi pasà. Col tenpo la propaganda italiana la gà metesto el sijìlo so sta storiografìa parche la sarìa na verità inbarasante. Echela la verità, bona parte dei soldà ca ndàva al masàcro, li ga pardesto la verjinità dixendo fràxe fà :”w la Vitòria”, “vegno Vitòria!”, “te vòjo Vitòria”.....

LA PARABOLA DE SIOR BANCA

Sti àni a ghe xèra sol paéxe de Italandia on paron de na axienda ca el se ciamàva Falìo. La so axienda la agonixàva e ànca el futùro el prometeva gran pòco puito. On dì a rìva da lù el consulente finansiàrio de nome Banca ca el ghe dìxe ca pa risòlvar i problemi axiendàl se gà da ver schèi e ca sòl ca na bòna dòxe de licoidità la ghe darà la fòrsa de rimetarse in pìe. A siòr Falìo no ghe pàr vèro de poder risòlvar i so problemi e ghe dimanda a Banca cosa gàvarìselo da far, Banca a ghe fà na proposta : “ti càro sior Falìo, te me vìndi la to axienda e coi schèi ca te dò te podarè fàr funsionàr

mejo la to atività e goadagnàr i schèi pa riconprarte la axienda". Cusì li se méte dacordo e sior Banca el ghe dimanda a Italandia de prestarghe i schei, anca parchè Italandia ga festo na leje a ndò se pol darghe coantità ilimità de schèi a tuta la fameja dei Banca e sensa intaresi. Falìo, oltre ver vendù la so axienda el fà ànca on mùtuo co Banca pa riconprarse la axienda in 18 àni. Pàga sùito el 50% (co na bona parte dei schèi ca el gà ciapà da la vendita de la so axienda) e el rèsto el se inpegna pagarlo in 18 ani co i intaresi del 5%.
Intanto Bànca ca no el xé bon star fermo, el ciàpa sù sto mùtuo e el và da Mòna e ghe fà sta proposta : " mi a te fàso cronpàr on fòndo de investimento ca el te dà el 3%". Mòna ca el xè on fià òco el se fìda e ghe dà a Banca i schèi. Banca el xè on vèro artista raseguràr e dìr ca a xè tùto garantìo. Banca ogni àno el pàga on fià del dèbito a Italandia e co el resto dei schèi (50% ciapà da Falìto e el 100% ca el gà incasà da Mòna, el fà el steso xùgo co altri ca li xé inte la stesa situasiòn de sior Falìo e siòr Mòna. Banca, cùsi, el ciàpa intaresi e schèi da tute le bànde. Intanto pàsa el tenpo e tuta la fameja dei falìì a no li xè pì boni tiràr vanti le so axiende, le vendite e produsiòn le cròla e ghe tòca de saràr baràca. El mùtuo no li xè pì bòni de pagarlo e i và da Banca dirghelo. Italandia sol jornàl "Buxìe pa i ochi" el piovega on artìgolo in prìma pàjina a ndò el dìxe ca no se gà da farse ciapàr dal pànego e se gà da ver fidùsa. Sior Mona el vede ca sto méxe la banca no la ghe gà pagà i intaresi e ghe dimanda spiegasiòn a

Banca. Banca el ghe dìxe ca le ròbe no le xe ndà gran puìto ma ca el xé paròn de na axienda sarà parchè no la xè competitìva ma che co on investimento a se podarìa rendarla produtìva. Mona el ghe dìxe ca no el gà pì schèi, lora Banca tùto trancoilo el ghe fà na proposta : “ti càro sior Mòna, te me vìndi la to axienda e coi schèi ca te dò te podarè fàr funsionàr mejo la to atività e goadagnàr i schèi pa riconprarte la axienda”.....